

DOSTOSOWANIE WYMAGAŃ EDUKACYJNYCH Z MATEMATYKI DO INDYWIDUALNYCH POTRZEB I MOŻLIWOŚCI PSYCHOFIZYCZNYCH UCZNIÓW

Każdy uczeń, który posiada opinię Poradni Psychologiczno–Pedagogicznej o dysfunkcjach, jest oceniany zgodnie z indywidualnymi zaleceniami.

Przy ustalaniu oceny nauczyciel bierze po uwagę:

- indywidualne możliwości i właściwości psychofizyczne każdego ucznia,
- wysiłek wkładany przez ucznia w pracę,
- zainteresowanie przedmiotem,
- zaangażowanie ucznia na zajęciach,
- utrudnione warunki uczenia się i utrwalania wiadomości w domu (np. uczniów, którzy nie posiadają własnego komputera).

Wymagania dla uczniów z dysfunkcjami ustala się indywidualnie w zależności od dysfunkcji ucznia oraz wskazówek i zaleceń przekazanych przez poradnię.

Diagnoza: dysleksja

Objawy zaburzeń:

- obniżony poziom wykonania rysunków pomocniczych (dobra własna inwencja twórcza i wyobraźnia);
- mylenie prawej i lewej strony;
- nieprawidłowe odczytywanie treści zadań tekstowych;
- niepełne rozumienie treści zadań, poleceń;
- problemy z opanowaniem terminologii;
- błędne zapisywanie i odczytywanie liczb wielocyfrowych (z wieloma zerami i miejscami po przecinku);
- nieprawidłowe wykonywanie wykresów funkcji.

Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zawsze uwzględniać trudności ucznia;
- w miarę możliwości pomagać, wspierać, dodatkowo instruować, naprowadzać, pokazywać na przykładzie;
- dzielić dane zadanie na etapy i zachęcać do wykonywania małutkimi krokami;
- nie zmuszać na siłę do wykonywania zadań sprawiających uczniowi trudność;
- dawać więcej czasu na opanowanie danej umiejętności, cierpliwie udzielać instruktażu,
- nie krytykować, nie oceniać negatywnie wobec klasy;
- podczas oceniania brać przede wszystkim pod uwagę stosunek ucznia do przedmiotu, jego chęci, wysiłek, przygotowanie do zajęć w materiały, niezbędne pomoce itp.;

- włączać do rywalizacji tylko tam, gdzie uczeń ma szansę;
- nie wrywać do natychmiastowej odpowiedzi, przygotować wcześniej zapowiedź, że uczeń będzie pytany;
- w trakcie rozwiązywania zadań sprawdzać, czy uczeń przeczytał treść zadania i czy prawidłowo ją zrozumiał, w razie potrzeby udzielać dodatkowych wskazówek;
- w czasie kartkówek i sprawdzianów zwiększyć ilość czasu na rozwiązanie zadań;
- materiał sprawiający trudność dłużej utrwać, dzielić na mniejsze porcje.

Diagnoza: dysgrafia

Objawy zaburzeń:

- trudności w opanowaniu kształtnego, czytelnego pisma o zadowalającym poziomie graficznym.

Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- jeśli nauczyciel nie może przeczytać pracy ucznia, może go poprosić, aby uczynił to sam lub przepisać ustnie z tego zakresu materiału;
- dać uczniowi możliwość pisania drukowanymi literami lub na komputerze;
- strona graficzna pisma nie wpływa na uzyskiwaną przez ucznia ocenę.

Diagnoza: dysortografia

Objawy zaburzeń:

- trudności w opanowaniu poprawnej pisowni, zgodnej z regułami ortograficznymi danego języka.

Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- oceniając prace pisemne, brać pod uwagę ich treść, kompozycję, stronę stylistyczną – językową.

Diagnoza: obniżony intelekt

Symptomy trudności:

- trudności z wykonywaniem bardziej złożonych działań;
- trudność z pamięciowym przyswajaniem i/lub odtwarzaniem z pamięci wyuczonych treści (np. tabliczka mnożenia, skomplikowane wzory, układy równań);
- problem z rozumieniem treści zadań;
- potrzeba większej ilości czasu na zrozumienie i wykonanie zadania.

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych do potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych uczniów:

- częste odwoływanie się do konkretności (np. graficzne przedstawianie treści zadań),
- omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności (pamiętając, że obniżenie wymagań nie może zejść poniżej podstawy programowej);
- podawanie poleceń w prostszej formie (dzielenie złożonych treści na proste, bardziej zrozumiałe części);

- wydłużanie czasu na wykonanie zadania;
- podchodzenie do dziecka w trakcie samodzielnej pracy w razie potrzeby udzielenie pomocy, wyjaśnień, mobilizowanie do wysiłku i ukończenia zadania;
- zadawanie do domu tyle, ile dziecko jest w stanie samodzielnie wykonać;
- potrzeba większej ilości czasu i powtórzeń dla przyswojenia danej partii materiału.

Diagnoza: problemy emocjonalne

Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- stworzenie warunków do rozwoju zainteresowań, wzmacnianie poczucia własnej wartości, samooceny, odpowiedzialności za własne działania;
- pomoc w nawiązywaniu pozytywnych kontaktów społecznych z rówieśnikami;
- wskazywanie sukcesów (nawet drobnych);
- kształtowanie motywacji do pracy;
- unikanie uwag krytycznych (zwłaszcza na forum klasy);
- nagradzanie wkładu pracy, nie tylko efektów;
- dostrzeganie mocnych stron ucznia;
- minimalizowanie napięcia związanego z sytuacją weryfikowania wiedzy, umiejętności.

Diagnoza: nadpobudliwość

Formy, metody, sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- poświęcanie uczniowi dużo uwagi, uczenie współdziałania, pracy w grupie;
- ustalenie zrozumiałych dla ucznia reguł;
- stosowanie zrozumiałego systemu pochwał i kar (życzliwa konsekwencja);
- wzmacnianie wszystkich przejawów pożądanego zachowania;
- wydawanie poleceń krótkimi, zdecydowanymi zdaniami;

Diagnoza: specyficzne trudności w uczeniu się

- kontrolowanie stopnia zrozumienia samodzielnie przeczytanych przez ucznia poleceń;
- ze względu na wolne tempo czytania lub/i pisania zmniejszenie liczby zadań (poleceń) do wykonania w przewidzianym dla całej klasy czasie lub wydłużenie czasu pracy;
- unikanie wyrywania do odpowiedzi - umożliwienie przypomnienia wiadomości,
- opanowania napięcia emocjonalnego często blokującego wypowiedź;
- dawanie więcej czasu na czytanie tekstów, poleceń, instrukcji, szczególnie podczas samodzielnej pracy;
- sprawdzanie, czy uczeń skończył notatkę z lekcji, w razie potrzeby skracać wielkość notatek;
- uwzględnianie trudności w rozumieniu treści, szczególnie podczas samodzielnej pracy z tekstem;
- upewnianie się, że uczeń zrozumiał polecenia i instrukcje.

Diagnoza: upośledzenie w stopie lekkim

Dostosowanie wymagań edukacyjnych w stosunku do możliwości uczniów dotyczy:

1. Zasad prezentacji materiału:

- stosowanie ćwiczeń doskonalących szybkość i precyzyjność spostrzegania;
- zwracanie szczególnej uwagi na odróżnianie istotnych szczegółów;
- wydłużanie czasu na zrozumienie prezentowanych treści materiału;
- przekazywanie treści za pomocą konkretów uwzględniając krótkotrwały okres koncentracji;
- podawanie atrakcyjnego wizualnie materiału mniejszymi partiami;
- wykorzystanie w pracy z uczniem jego dobrego poziomu pamięci operacyjnej oraz uwzględnianie wolnego tempa uczenia się;

2. Form sprawdzania wiedzy i umiejętności:

- uwzględnianie problemów z funkcją pamięci logicznej i abstrahowania;
- angażowanie ucznia do wypowiedzi ustnej uporządkowanej;
- formułowanie krótkich i precyzyjnych poleceń w pracach klasowych, kartkówkach i testach.
- wydłużanie czasu na opanowanie materiału;

3. Zasad oceniania:

- uwzględnianie przy ocenianiu możliwości wystąpienia błędów mających związek z wadą wymowy;
- ocenianie wkładu pracy w wykonanie ćwiczeń;
stosowanie zasady oceniania rzeczywistych indywidualnych postępów w nauce, a nie stanu faktycznego; stosowanie różnego rodzaju wzmocnień, tj. pochwały i zachęty;
- ograniczanie w wypowiedzianiu się na określony temat do kilku prostych zdań;
naprowadzanie podczas wypowiedzi ustnych poprzez pytania pomocnicze.

Diagnoza: słabowidzący

Symptomy trudności:

- mylenie liter o podobnych kształtach
- mylenie wyrazów o podobnej strukturze
- przestawianie liter
- nieprawidłowa technika czytania brak rozumienia tekstu w całości
- wolniejsze tempo czytania związane z problemami w spostrzeganiu całego wyrazu, zdania.
- problemy z rozumieniem tekstu (konieczność koncentracji na postrzeganiu kształtu poszczególnych liter)
- możliwe trudności w pisaniu z uwagi na obniżoną sprawność spostrzegania i zakłóconą koordynację wzrokowo – ruchową.
- możliwe popełnianie wielu błędów: przestawianie, mylenie, opuszczanie liter, błędy ortograficzne, złe rozplanowanie stron w zeszycie.

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- właściwe umiejscowienie dziecka w klasie (zapobiegające odbłaskowi pojawiającemu się w pobliżu okna, zapewniające właściwe oświetlenie i widoczność)
- udostępnianie tekstów (np. testów sprawdzających wiedzę) w wersji powiększonej
- podawanie modeli i przedmiotów do obejrzenia z bliska
- zwracanie uwagi na szybką męczliwość dziecka związaną ze zużywaniem większej energii na patrzenie i interpretację informacji uzyskanych drogą wzrokową (wydłużanie czasu na wykonanie określonych zadań)
- częste zadawanie pytania- „co widzisz?” w celu sprawdzenia i uzupełnienia słownego trafności doznań wzrokowych.

Diagnoza: słabosłyszący

Uczeń słabosłyszący, to dziecko, które ma pozostałości słuchu wystarczające do skutecznego odbierania informacji językowych za pomocą słuchu, najczęściej przy użyciu aparatu słuchowego. Nie ma związku przyczynowego między osłabieniem słuchu a inteligencją dziecka.

Symptomy trudności:

- dziecko sprawia wrażenie nie uważającego lub śniącego na jawie, może nie słyszeć instrukcji nauczyciela;
jest niechętnie angażowaniu się w działania klasowe, obawia się porażki, ponieważ ma kłopoty z rozumieniem;
może reagować niewłaściwie w sytuacjach zabawowych (nie rozumie zasad gry lub intencji innych osób);
- reaguje nietypowo na ustne instrukcje;

- może mieć zaburzenia mowy, mały zasób słów i pojęć;
- słabo czyta;
- często myli głoski dźwięczne i bezdźwięczne, nie różnicuje głosek z trzech szeregów s-zc-dz, sz-ż-cz-dź, ś-ź-ć-dź (np. zamiast „z” dziecko może napisać każdą inną literę s,ż,sz);
- zamienia i gubi litery, pomija części wyrazów, myli końcówki – co powoduje zmianę treści znaczenia wyrazów, czasem pisze bezsensowne zlepki liter – w przypadku niezrozumienia ich znaczenia;
- duże trudności sprawia dziecku poprawna pisownia, opanowanie gramatyki, składni i ćwiczenia stylistyczne;
- nie jest on w stanie samodzielnie czytać i zrozumieć treści obszernych lektur szkolnych.

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- zapewnić dobre oświetlenie klasy oraz miejsce dla dziecka w pierwszej ławce w rzędzie od okna. Uczeń będąc blisko nauczyciela (od 0,5 do 1.5 m), którego twarz jest dobrze oświetlona, może słuchać jego wypowiedzi i jednocześnie odczytywać mowę z ust. Należy też, umożliwić dziecku odwracanie się w kierunku innych kolegów odpowiadających na lekcji co ułatwi lepsze zrozumienie ich wypowiedzi;
- nauczyciel mówiąc do całej klasy, powinien stać w pobliżu dziecka zwrócony twarzą w jego stronę – nie powinien chodzić po klasie, czy być odwrócony twarzą do tablicy, to utrudnia dziecku odczytywanie mowy z jego ust;
- należy mówić do dziecka wyraźnie używając normalnego głosu i intonacji, unikać gwałtownych ruchów głową czy nadmiernej gestykulacji;
- trzeba zadbać o spokój i ciszę w klasie, eliminować zbędny hałas m.in. zamykać okna przy ruchliwej ulicy, unikać szeleszczenia kartkami papieru, szurania krzesłami, to utrudnia dziecku rozumienie poleceń nauczyciela i wypowiedzi innych uczniów, powoduje też większe zmęczenie. Takie zakłócenia stanowią również problem dla uczniów z aparatami słuchowymi, ponieważ są wzmacniane przez aparat;
- nauczyciel winien upewnić się czy polecenia kierowane do całej klasy są właściwie rozumiane przez dziecko niedosłyszające; w przypadku trudności zapewnić mu dodatkowe wyjaśnienia, sformułować inaczej polecenie, używając prostego, znanego dziecku słownictwa. Można też wskazać jak to polecenie wykonuje jego kolega siedzący w ławce;
- dziecko z wadą słuchu ma trudności z równoczesnym wykonywaniem kilku czynności w tym samym czasie, nie jest w stanie słuchać nauczyciela - co wymaga obserwacji jego twarzy - jednocześnie otworzyć książkę na odpowiedniej stronie i odnaleźć wskazane ćwiczenie, często więc nie nadąża za tempem pracy pozostałych uczniów w klasie;
- dziecko niedosłyszające powinno siedzieć w ławce ze zdolnym uczniem, zrównoważonym emocjonalnie, który chętnie dodatkowo będzie pomagał mu np. szybciej otworzy książkę, wskaże ćwiczenie, pozwoli przepisać notatkę z zeszytu itp.;
- w czasie lekcji wskazane jest używanie jak najczęściej pomocy wizualnych i tablicy;

można przygotować uczniowi z niedosłuchem plan pracy na piśmie opisujący zagadnienia poruszane w wykładzie lub poprosić innych uczniów w klasie, aby robili notatki z kopią i udostępniali je koledze;

- konieczne jest aktywizowanie dziecka do rozmowy poprzez zadawanie prostych pytań, podtrzymywanie jego odpowiedzi przez dopowiadanie pojedynczych słów, umowne gesty, mimiką twarzy nauczyciel podczas lekcji powinien często zwracać się do dziecka niesłyszącego, zadawać pytania – ale nie dlatego, aby oceniać jego wypowiedzi, ale by zmobilizować go do lepszej koncentracji uwagi i ułatwić mu lepsze zrozumienie tematu;
- uczeń niedosłyszający jest w stanie opanować konieczne i podstawowe wiadomości zawarte w programie nauczania ale wymaga to od niego znacznie więcej czasu i wkładu pracy, w porównaniu z uczniem słyszącym. Przy ocenie osiągnięć ucznia zważyć na słuchu należy szczególnie doceniać własną aktywność i wkład pracy ucznia, a także jego stosunek do obowiązków szkolnych (systematyczność, obowiązkowość, dokładność).

Diagnoza: ADHD

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych:

- poświęcić dziecku dużo uwagi;
- wzmocnić wszystkie przejawy pożądanego zachowania;
- stosować zrozumiałe dla dziecka reguły;
- być konsekwentnym;
- przekazywać treści w jasnej, prostej i krótkiej formie;
- wszystkie konsekwencje pozytywne jak i negatywne wyciągać natychmiast;
- pomóc dziecku zorganizować świat wokół siebie;
- stosować zrozumiałe dla dziecka system pochwał i kar;
- dostosować wymagania do możliwości dziecka;
- usuwać z otoczenia dziecka przedmioty, plakaty, obrazki, które mogą je rozpraszać;
- na miarę możliwości działać według wcześniej ustalonego planu;
- zadania powinny być krótkie, ale urozmaicone;
- uczyć pracy w grupie;
- polecenia wydawać krótkimi, zdecydowanymi zdaniami.